

O Ğ L A K K L A S İ K L E R İ

SAFVET NEZİHİ
MÜSEBBİB

Çevrimyazı - Sadeleştirme:
Tamer Erdoğan

BİRİNCİ FASIL

1

Üç yüz yirmi dört senesi temmuzunun on beşi.¹ Saat altı² var. Babıâli civarı sokakları mahşerullah. Coşkun insan kitlesinden dolmuş taşıyor.

Kırmızı bayraklar süzüle süzüle geçmekte devam ediyor; “Yaşasın vatan, yaşasın millet” sesleri hava tabakalarını yarıyor. Sokaklarda bir sürekli coşku, kalplerde bir gerçek sevinç var... Bu nedir, ne? Bu olağanüstü durum, şu sevinçli devrim de ne?

Nafia Nezareti önünden Sultanahmet’e giden yola işte koca bir nümeyişçi kfilesi saptı. Bunların Rum milleti esnafından oluşan nümeyişçiler olduğu bir bakışta kıyafetlerinden, hallerinden anlaşılıyor. Önlerinde yürüyen birçok halk var. Galiba bunlar kafilenin öncüleri olacak. Fakat nasıl bir kfile! Bu kadar çeşitli cinsten bir halk tasavvur olunamaz. İçinde her türlü kıyafette adamlar mevcut: Hamal, esnaf, memur, asker, ulema³... Çocuklar, İslam ve Hıristiyan kadınlar ne olduğunu layıkıyla keşfedemedikleri bir kuvvetin karşı konulmaz etkisine kapılarak akışa kapılıyorlar, bir bilinmeyen semte doğru sanki

-
- 1 Miladi takvimle 1908 Temmuz’unun 28’i, yani İkinci Meşrutiyet’in ilan edildiği 23 Temmuz 1908’den beş gün sonra.
 - 2 Alaturka saatle. Alaturka saat: Güneşin batışında 12:00’yi gösterecek biçimde ayarlanmış saat, ezani saat.
 - 3 Ulema: Din bilginleri.

akıp gidiyorlar. Evet, bu âdetta bir coşkun sel... Önüne durulmaz; engelleri kırıp geçer, paramparça eder. Ah! Bu öyle bir akıntı ki... Bütün âdetleri, gelenekleri, düzenleri, yasaları... her şeyi, evet her şeyi değiştirebilir ve alt üst edebilir.

İşte kafiye Ayasofya meydanına çıkan yolu yavaş yavaş izlemeye koyuldu. Bu koca insan kitlesi arada bir duruyor; feryatlar, kalpten coşup gelen derin anlamlı feryatlar tekrarlanıyor. O aynı ahenkteki çılgılık o kadar yükseliyor, sardığı alanı o derece genişletiyor ki ne olduğu anlaşıl-maksızın o milletin çılgılığındaki anlamlı sevinci herkes anlıyor gibi oluyor. Havayı yaran o birbirini izleyen seslere her fert ufak bir ses, âciz bir ses katmak istiyor... “Yaşasın vatan, yaşasın millet...”

Evet, evet bakınız işte bu nümeyişçi grubu ilerliyor. Öncüleri iki büyük kırmızı Osmanlı sancağını izliyor. İki genç, güçlü kuvvetli Rum delikanlısı bayrakların sırtlarına sevgiyle sarılmışlar... Osmanlılığı beyaz hilaliyle mutluluğun doğuşunu andıran milletin geleceğinin fecrinin kırmızılığıyla birleştiren bu ulu sancağı ara sıra sağa sola eğiyorlar... Sanki bu somut ilahî öç önünde bir geçit töreniydi; Osmanlıların sancakları onun önünde saygıyla eğiliyorlar, bu en büyük başarıyı selamlıyorlardı. Bütün bu alkışlar, bağırışlar, sesler, feryatlar sanki hep oraya dönüyordu. Hava tabakalarına yayılıyordu, süzülüyordu. Hep, hep, herkesin bildiği gözle görünmeyen bir noktaya gidiyordu.

Sancakları izleyerek bir orkestra ağır ağır gidiyor. Belli, alelacele öteden beriden toplanmış mızıkacılar... Çaldıkları havada uyum yok. Fakat ne sakıncası var! Çaldıkları hava milli; o nağme kalpleri titretiyor, sınırları geriyor.

Herkeste heyecan, kalpte, sınırlarda heyecan yaratıyor. Bütün başarılarla yol açan kuvvetler böyle bir heyecanla başlar. Hep bu düşüncelerin heyecanı, kalp ve ruh heyecanı değil midir ki, istibdat zincirlerini kırmak için insan vücudunu çelikten sert bir hale getirir, ezilmeye mahkûm gibi görünen miskin ve uyuşuk kimseleri canlandırır. Yaralı aslanlar gibi köpürttürecek karşı konulamaz sanılan sarp yerlere, yok edici kuvvetler üzerine saldırır...

Fakat durunuz, mızıkayı izleyen arabanın üzerinde ayak üstünde duran Rum kadının sözlerini dinleyelim. Kafile birdenbire irkildi kaldı. Otuz yaşında kadar tahmin edilen bir kadın göğsünden bir büyük kurdela dolamış. Meşrutiyet yanlısı, özgürlük dostu olanların ayırt edici işareti... Elinde ufak bir kırmızı Osmanlı sancağı... Gözlelerinden kıvılcım saçan sevinç belirtileri... Başından yukarı kaldırdığı milletin kutsal simgesini hafif hafif dalgalandırıyor... Biraz Rum şivesiyle bağırıyor.

“Yasasın esitlik, yasasın esitlik...”

Sonra birçok ağızlar ne olduğu bilinemeyen bir kuvvetin etkisiyle açılıyor, tek anlamlı bir kalp çılgılığının yankısı olmak üzere “Yaşasın, yaşasın...” bağırırları tekrarlanıyor.

Doğru ya! Artık herkes biraz da yaşamak, emellerini yaşatmak istiyor. Her fert ölümden veya ona yakın olan umutsuzluk halinden bıkmış, giran getirmiş.¹ Fakat yaşayan kim? Yaşamayı temenni olunan şey ne? O kadar derin meseleye, derin felsefeye şu heyecan halinde hiç geriye bakış mümkün mü? Bizi mesut, bahtiyar edebilecek

1 Bıkmış, usanmış.

şeylerin cümlesi yaşasın... Evet, evet dileyelim, feryat edelim, “Yaşasın eşitlik, bin yaşasın...”

Fakat bu eşitlik ne? Varlığı elde edilemez bir hayal... Dünyanın hangi bir noktasında eşitlik var da biz de onun varlığını dileyelim. Yaşasın millet, yaşasın Osmanlılık... Ondaki şu hürriyetin doğal kuvveti, şu yeni ortaya çıkan adalet heyecanı baki kaldıkça her şey beka bulur... “Yaşasın eşitlik” temennisi boşunadır. Osmanlılar yaşasın, biz yaşayalım; bizdeki bu civanmertçe duygular yaşasın, bu hür insanlara yakışan girişimler yaşasın velhasıl... Velhasıl bize bu mutluluk açılımını bahşeden kuvvet yaşasın; o kuvveti benliklerinde toplayan milletin hamiyetli kişileri yaşasın; ordunun o cesur, bahadır, fedai kahramanları yaşasın, yaşasın...

Kafile yavaş adımlarla ilerliyor, Rüşdiye mektebi önünden geçiyor. Mızıka milli havayı çalmada devam ediyor.

“Dünyada ne bulduk ki ölümden kaçılınsın.”

Anlamli bestesi sinirleri heyecana getiren o nağmenin ahengiyle sanki kalplere titreme veriyor. Mızıka fena, ahenk bozuk. Ancak maksat, maksat yüksek ve yüce... Bütün bu ruhsal etkilenmeler o maksadın elde edilmiş olması mutluluğunun zevkinden kaynaklanıyor... Evet, dünyada bir şey bulmadık, ölümden de kaçmadık, fakat ölmedik de... Bundan böyle yaşayalım. Bizi bundan böyle hürriyet çerçevesi içinde yaşatmaya çalışan her kuvvet yaşasın...

O ne? Nümayişçiler kafilesi birdenbire durdu, mızıka son nağmesini soluyamadan sustu. Eski bir konağın yüksekçe merdiveni üzerine bir genç çıkmış, söylev ver-

meye hazırlanıyor. Etrafında bulunan beş-on arkadaşı kafilenin o noktayı çevreleyen kısmına, “Susunuz, susunuz...” uyarısıyla sessizlik ve dinleme teklif ediyorlar. Söylev vermeye hazırlanan bu zat henüz yirmi iki, yirmi üç yaşlarında tahmin edilen genç bir Türk. Yuvarlakça bir çehre üzerine sarı küçük ve uçları kıvrık bıyıkları hoşluk vermiş; güzel bir genç. Açık mavi gözlerinden ünlenme hevesi kıvılcımları saçılıyor. Pek kibarca giyinmiş, hatta biraz lüzumundan fazla şıklığa eğilimli. Pardösüsünün geniş kolları ve muntazam biçimi bir İngiliz makastarının elinden çıkmış olduğuna işaret ediyor. Doğrusu biraz aşırı şıklık; belli ki bu kıyafet yabancı ülkeler ürünü veya onun taklitçiliği.

Zavallının sesi de kısalmış. Kim bilir ezberlediği nutkun bu kaçınıcı tekrarı! Sesine her zamanki akışını vermek için birkaç defa öksürdü, ciddi hatiplere yakışmayan baş nağmelerini kadınca bir edayla bir-iki tekrar ettikten sonra söze başladı.

“Vatan kardaşlarımız!

İstibdat döneminin otuz iki sene devam eden kahredici pençesi üzerimizden kalktı. Fakat onun kalplerde açtığı yaralar henüz iyileşmedi...”

Genç konuşmacı bin türlü edalarıyla, kırıtmalarıyla ezberlediği bu basma kalıp sözleri bir fonograf makinesinin çıkardığı tekdüze sesler örneği tekrarda devam ettiği sırada konuşmacının bulunduğu noktanın tam karşısında bulunan büyücek bir konağın birinci katındaki odalardan birinde kafese¹ alınını dayamış olan bir kadın elektrik

1 Kafes: İçerisi görünmesin diye pencerelere ince tahta çubuklarla yapılan siper.

cereyanına maruz kalmış gibi tepeden turnağa kadar titre-
di. Bir-iki adım geri çekildi, yumruğunu sıktı. Bütün kâi-
natın heybetli istibdat heykeline hasımlık ve düşmanlı-
ğını duyuruyormuşçasına kolunu salladı. Henüz ağzı süt
kokan, istibdadın felaketlerine -hayalinden başka- hiçbir
biçimde maruz kalmamış olan bu genç konuşmacıya san-
ki hitap ediyormuşçasına onda kalpten bir inilti, elemli
bir iç çığılığı işitildi.

“Ey bedbaht safsatacı! Sen o yaraları gel de benim kal-
bimde gör. Bak onlar ne derin yaralardır... Senin hiç yara
izini görmediğin halde şimdi böyle avaz avaz feryat et-
tiğin o istibdat pençesi, o zulüm ve kahrın demirden eli
benim ta canevime kadar sokuldu, yüreğimi pençeledi,
kanımı akıttı, iliklerimi kuruttu. O zulümden feryat, o is-
tibdadın kahrından şikâyet bize yakışır. Biraz da biz bağı-
ralım. Biz feryat edelim, biz hakkımızı arayalım. Evet, biz
biz... zulüm görenler, felaket, istibdat mazlumları biz...”

Odanın içinde bir vücut yıkıldı, bir yürek parçalayan
feryat işitildi. Diğer odadan bir kadın koşuyordu, bağırı-
yordu:

“Koş, koş Zehra... Rana’ya galiba yine fenalık geldi,
kız bayıldı.”